

כל ענין מציור אשה

ג' 3

Ⓢ Ⓢ Ⓢ

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזרע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים וגו' (יב, ב)

איך שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה היה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר בהמה היה ועוף, הה"ד זאת תורת הבהמה, ואח"כ אשה כי תזרע — מדרש רבה והובא ברש"י.

ומכולם לקח הקב"ה את כוחו וסגולתו הפרטית וברא מהם את האדם, שהוא יהיה המאסף והמאחד את כוחותיהם למיניהם, כמבואר בספר "נפש החיים" להגר"ח מוואלוז'ין ז"ל, (בשער א' פ"ו) וזה לשונו שם: אבל עיקרו של דבר כי הוא ית"ש אחר שברא כל העולמות ברא את האדם אחר למעשה בראשית בריאה נפלאה כח מאסף לכל המחנות, שכלל בו כל צמצמות אורות הנפלאות והעולמות והיכלין העליונים שקדמו לו, וכל תבנית הכבוד העליון בסדר פרקי

המרכבה, וכל הכחות פרטים הנמצאים בכל העולמות עליונים ותחתונים כולם נתנו סח חלק מצמותם בבנינו, ונכללו בו במספר פרטי כוחותיו שבו, כמ"ש בזוהר יתרו (ע"ה ב') קוב"ה כד ברא ליה לבר נש סדר ביה כל דיוקנין דרוין עילאין בעלמא דלעילא, וכל דיוקנין דרוין תתאין דעלמא דלתתא, וכלא מתחקא בבר נש דאיהו קאים בצלם אלקים כו', דכתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו עיי"ש כו', וברעיא מהימנא (פ' פנחס רל"ח ב') ויאמר אלקים נעשה אדם, בתר דאשלימו לעבדיתייהו כל אומן ואומן, אמר לון קוב"ה אומנתא חדא אית לי למעבד דיהא שותפא דכולנא, אתחברו כולכו כחדא למעבד ביה כל אחד ואחד מחולקא דיליה, ואנא אשתתף עמכון למיהב ליה חולקא דיליה, והיינו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ע"כ, (בנפשה"ה העתיק את הרע"מ בקיצור וכאן הבאנו הדברים כלשונם), ועיינן שם עוד בנפש החיים מה שהביא וציין עוד כמה מאמרים מספר הזוהר ותיקונים זוהר חדש ועוד כמה מקומות, ענין זה שבתאדם נקבצו ונכללו כל פרטי הכוחות של כל מין נברא בעולם, הן מהעליונים והן מהתחתונים; ובהגה"ה שם כתב וז"ל: וזה היה קודם החטא, לא היה כלול או רק מכל העולמות וכוחות הקדושה לבד ולא מכוחות הרע, אבל אחר החטא נכללו ונתערבו בו גם כוחות הטומאה והרע, וממילא עירב אותם על ידי זה גם בהעולמות מזה הטעם שהוא כלול ומשותף מכולם, והם מתעוררים ומשתנים כפי נטיית מעשיו, והוא ענין עץ הדעת טוב ורע, ע"כ, ועוד שם בהגה"ה וז"ל: ובחטאו שנמשך אחר פיתוי הס"א או נתערבו הכוחות הרע בתוכו ממש וכן בהעולמות כו', ומאז גרם עייז ערבוביא גדולה במעשיו, שכל מעשי האדם הם בערבוביא והשתנות רבים מאד פעם טוב ופעם רע, ומתהפך תמיד מטוב לרע, ומרע לטוב, וגם

1
6
11
16
21
26
31
36
41

א

יש להבין מה הודיע וחדש לנו ר' שמלאי בזה, ומה בא ללמדנו בדבריו אלה הידועים לנו ג"כ שיצירתו ותורתו של האדם הוא באחרונה לכל הברואים.

ויתכן לבאר בזה, שבא לגלות לנו טעם בטומאת האדם וטהרתו, במה שיש לתמוה מה נשתנה זה האדם מכל הברואים, שהם הבהמה והחיה והעוף וכל מיני השרצים, אשר לכל אחד ואחד נתנה התורה חוק ומשפט מיוחד ותמיד,

אם הוא טמא נשאר בטומאתו לעולם, ואם הוא טהור הוא תמיד בטהרתו, ואין בשום מין מהם שהיום יהי טהור ולמחר יהי טמא, או להיפך, אלא כפי שהקב"ה גזר בתורתו לטמאו או לטהרו, כן יהי תמיד בלי שום שינוי, אולם לא כן הוא חוק ותורת האדם, שהוא מתחלף ומשתנה בכל יום ובכל שעה מטומאה לטהרה ומטהרה לטומאה, כגון זב וזבה ונידה ויולדת ומצורע, שהיום הוא טמא ומטמא אחרים טומאה חמורה, ולמחר הוא טהור גמור בהלטט; ולא עוד אלא שלכאורה

נראה שהאדם הוא חלילה יותר גרוע מכל הברואים היותר שפלים ונבזים, כי טומאת האדם היא היותר חמורה מכל טומאות שאר הבריות ואף משקצים ורמשים המאוסים, כי בכל אלה אין אף אחד מהם שיטמא כשהוא בחיים, ורק במוות יטמאו, והאדם מטמא גם בחיים, וגם משכבו ומושבו אשר ישב או שכב עליו מטמא אדם במגעו, כגון זב וזבה ונדה ויולדת, ואם הוא מצורע אז מטמא גם באוהל, והוא אפילו כשהוא חי, וכל שכן כשהוא מת שאז מטמא כל אשר באהל טומאת שבעה, ואינם יוצאים מטומאתם כי אם בהזאה שלישי ושביעי כמי חטאת ואפר פרה אדומה, מה שלא נמצא חומר טומאה כזאת בשום בריאה זולת האדם, ואם כן נראה לכאורה שגרוע האדם מכל שאר הבריות שבעולם.

והנה בתחילת הבריאה היה האדם היציר האחרון מכל מעשה בראשית, ובגמרא (סנהדרין ל"ח) נתנו טעם על מה ולמה נברא האדם אחרון לכולם, ובזוהר הקדוש ובתיקונים ורע"מ כתבו הטעם שלכן נברא האדם באחרונה, כדי לכלול בו כל מעשה בראשית מתחלתם ועד סופם, וכל כוחותיהם ותכונותיהם שהטביע הקב"ה לכל אחד בפני עצמו כח אחד וסגולה פרטית, כולם נתנו מהודם ותפארת גדולתם מה שחננם השי"ת.

1
6
11
16
21
24
31
36
41

Ⓢ

בו כל דיוקנן דקדושה, כן נכללו ונמזגו בו
 לאחר החטא כל כוחות הטומאה, וגם מכל מיני
 הברואים הטמאים, כי כולם מתאחדים בהאדם,
 וכמו שנתבאר לעיל, אם כן אין להתפלא ע"ז
 שבאם לפי נטיית מעשיו ומצבו יגיע ג"כ לכל
 חומר הטומאה, מה שאי אפשר לשום גברא
 זולתו להגיע; וכמו כן בעניני הטהרה והקדושה
 יוכל להגיע להמעלה היותר עליונה להתקדש
 ולהתטהר כאחד ממלאכי מרום, מפני שהוא
 כלול מכל דיוקנן קדישין, עלאין ותתאין, וכשהוא
 עולה, עולה עד לרקיע, וחלילה כשהוא יורד,
 יורד עד פי התהום, וכל זה מפני שבתחילת
 יצירתו יצר הקב"ה את האדם בריאה נפלאה
 וכלל בו מכל מה שיש בעולם למקטן ועד גדול,
 וכל מה שיש בעולם יש באדם, ולכן הוא עולה
 על כולנה, ואם זכה אדם אומרים לו קדמת
 למלאכי השרת, ואם לא זכה, אומרים לו זכוב
 קדמך, יתוש קדמך, (כמו"ש במדרש כאן), כי
 אז הוא גרוע מכולן.

המעשה הטוב עצמה כמעט בלתי אפשרי לרוב
 העולם שתהי' כולה קודש זכה ונקיה לגמרי
 בלי שום נטיה לאיזה פניה ומחשבה לגרמיה,
 ופן להיפך בהמעשה אשר לא טובה, ג"כ מעורב
 בה לפעמים איזה מחשבה לטוב לפי דמיונו וכו',
 יעוי"ש עוד שהאריך בזה הענין, וכן האריך
 בענין זה בספר שמן המור להגרא"ב פלאהם ז"ל,
 וביאר בהקדמה זאת כמה מאמרים במדרשי
 חז"ל, וזהו מה שאמרו חז"ל באבות דר"נ (פ' ל"א)
 כל מה שברא הקב"ה בעולם ברא באדם, וכמו"ש
 הקדמונים שהאדם הוא עולם קטן, יעויין שם.

(2) ש"ס

ולפי היסוד הזה המוצק לנו מדברי חכמינו ז"ל,
 יובן לנו מה שעמדנו לעיל מה שנשתנה האדם
 מכל שאר בעלי חיים, משום שהם כל אחד עומד
 במצבו ומהותו, הטמא בטומאתו והטהור לעולם
 בטהרתו, אבל לא כן הוא האדם, שהוא מתהפך
 מטומאה לטהרה וכן להיפך, ולדברינו הנ"ל
 יתכן בטעם הדבר מפני שכל מין ומין גברא
 ומתקיים כל אחד בטבעו המיוחד לו בעת
 בריאתו, אם לטוב או לרע, אולם האדם כיון
 שהוא ממוזג מכל הברואים וכוחותיהם השונים,
 הטובים והרעים, הטהורים והטמאים, לכן משתנה
 ג"כ לפי העת והזמן, ולפי הפועל והמעשה
 מטומאה לטהרה ומטהרה לטומאה לפי נטייתו
 לאיזה צד, שלעומת זה מתגברים בו הכוחות
 והטבעיים המתוקנים או המקולקלים.

וזהו שאמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של
 אדם אחר בהמה חיה ועוף — היינו מטעם
 האמור, כדי שכל יציר ויציר מאלפי רבבות
 היצורים יתנו כל אחד מחלקו ומטבעו ומכוחו
 ואונו לשלימותו של האדם, ושיצא מוכתר
 בנימוסיו בתור בחיר הבריאה, כלול בהדר
 העולם כולו בכל פרטיו, כך תורתו (ברשי'
 הגירסא "מתפרשת"), אחר כל בהמה חיה ועוף,
 היינו ג"כ מטעם זה, כי בתחילה פירשה התורה
 תורת כל בהמה חיה ועוף כל אחד למיניהו, שכל
 אחד מהם כל מין ומין הוא רק חלק ופרט
 מתבריאה, ולפי חשיבותו כך תורתו, ואח"כ
 פירשה תורת האדם, שהוא כלול ומשוכלל מכל
 הבהמה החיה והעוף האמורים למעלה, ולפי גדלו
 ותפארתו וחשיבות יצירתו ותפקידו בעולם —

גם יובן לנו הטעם על חומר הטומאה שבאדם
 יותר משאר טומאות כל בעלי חיים הטמאים,
 והוא מפני שכל מין ומין מהנבראים נמצא בו
 רק כח אחד וחלק אחד פרטי ביצירתו, ואם
 הוא טמא אין טומאתו חזקה וחמורה כל כך אלא
 לפי החלק והאחוז שהוטבע בו בתחילת יצירתו,
 אבל לא כן האדם, אשר נקבצו ונתלכדו בו
 כוחות מכל גברא וגברא מהנבראים, וכמו שנכללו

(3) 26, 27, 28

כך תורתו, אם לטמא או לטהור, ודברי ר' שמלאי
 הם יישוב לתמיהת תורת האדם, שגבותו היא
 מתוך שבחו, והשפלתו היא מתוך רום מעלתו.

מצות מילה — סתירה לתכונותיהם של ישראל

וביום השמיני ימור בְּשֵׁר עֲרֻרְתּוֹ.
 משרשי מנהו זו, לפי שרצה השם יתכן לקצוע צעם אשר הנדיל, להיות נקרא על
 שמו אוח קצוע בגופם, להכדילם משאר העמים צלוח גופם כמו שהם מובדלים מהם
 צלוח נפשומם, אשר מולאם ומנבאם אינו שיה, ונקצע ההכדל גולת הזהב לפי
 שהוא סיפה לקיום המין, מלכד שיש צו משלוס לורת הגוף. [ספר המיטק מנהו ב']

מבואר בספר החינוך שעיקרה של מצות מילה הינה להבדיל את
 העם היהודי בגופם משאר אומות העולם, וכשם שהם מובדלים בגופם
 ובמהותם, כך צריך להיות ההבדל גם בעצם גופם.

והנה התכונות המיוחדות שיש לעם ישראל אשר בהם מובדלים הם
 משאר האומות, אומרת הגמרא ביבמות (עט ע"א) "שלשה סימנים יש
 באומה זו, הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים, רחמנים דכתיב "ונתן
 לך רחמים ורחמך והרבך". ביישנים דכתיב "בעבור תהיה יראתו על

(2)

ט, ז פרו ורכו וכו'.
לא רחוק הוא לאמר הא שפטררה התורה גשים

מפריה ורכיה וחייבה רק אנשים, כי משפטי
ה' הרכיו "דרכי נועם, וכל נתיבותיה שלום"²,
ולא עמסה³ על הישראלי מה שאין ביכולת
הגוף לקבל. ומכל דבר האסור, לא מגעה
התורה בסוגה ההיתר, כמו שאמרו פרק כל
הבשר⁴. ומשום זה לא מצאנו מצוה להתענות
רק יום אחד בשנה⁵, וקודם הזהירה וחייבה
לאכול⁶. וכן לא מגעה המשגל מכל בניה

לבד ממשח רבינו⁷, לפי שלו היה צריך
לגודל מעלתו ולזהירות גופו. ויותר מזה,
במלחמה, בעת הנצחון⁸, לגודל החום והרחבת
הלב, ידע אל דעות כי או לא יתכן לעצור
בעד הרוח בעת חשקו באשה יפת תואר,
והתירה התורה יפת תואר אשת איש⁹.

וכמאמרם ז"ל¹⁰, "לא דיברה תורה אלא כנגד
יצר הרע". וכבר האריך בזה מחבר אחד¹¹.
ומצאנו איך היה זאת¹² לאבן פינה לאבות
הקבלה¹³, שפטרו מיבום מי שמתו בניו אח"כ,
משום "דרכיה דרכי נועם"¹⁴. ואם כן¹⁵, גשים
שמסתכנות בעיבור ולידה, — ומשום זה אמרו

מיתה שכיחא¹⁶, עיין תוספות פג, ב ד.ה. מיתה
שכיחא¹⁷ — לא גורה התורה לצוות לפרות
לרבות על האשה. וכן מותרת לשחות כוס
נקריו, וכעובדא דיהודית דביתהו דרבי חנינא
סוף הבא על יבמתו¹⁸. רק לקיום המין עשה
בטבעה שתשקחה להוליד עזה משל איש,
ומצאנו לרחל שאמרה "הבה לי בנים, ואם
איז מתה אנכי"¹⁹.

④ ויק סכנה
כל' ט

③ ע

פניכם". גומלי חסדים דכתיב "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו"
וגו', כל שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי להדבק באומה זו". ע"כ
דברי הגמרא".

לאור זאת יש להקשות קושיה עצומה ונוראה, כאשר נתבונן במצות
מילה אשר היא הינה החותם המבדיל את עם ישראל בגופם משאר
אומות העולם, נמצא כי מעשה זה סותר לכאורה לכל שלושת
התכונות הבולטות של העם היהודי כדלהלן.

ראשית, מה שיש במצוה זו שפיכות דמים, ששופכים את דמו של
התינוק, אמנם לא הורגים אותו ממש, אבל על כל פנים פוצעים אותו
ושופכים דמו, ופעמים שיש בזה גם כן סכנת הריגה, עד שעל זה
אמר הכתוב (תהלים מז, כג): "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן
טבחא", וכפי שדרש רבי יהושע בן לוי פסוק זה בגמרא (גיטין נז ע"ב)
על מצות מילה שניתנה בשמיני, והיינו שמצוה זו קורא אותה דוד
המלך בשם טבח והריגה, כי פעמים שהתינוק עלול למות מזה כפי
שביאר רש"י שם. אם כן לכאורה זו סתירה גמורה לגמילות חסדים
שבה מצוינים ישראל.

עוד מצוינים ישראל במידת הבושה, ובכך שמלים את התינוק
וחותכים את בשר ערלתו בפרהסיה ולעיני כל, לכאורה יש בזה סתירה
למידה זו של הבושה.

כמו כן נראה שמעשה זה סותר למידת הרחמנות המאפיינת את
ישראל, שכן הסיבה שאין אנו אומרים בברכת המזון שבסעודת ברית
המילה "שהשמחה במעונו", מבואר בגמרא (כתובות ה ע"א) משום שיש
צער לתינוק וכיצד נוכל להזכיר בשעה זו שהשמחה במעונו, מבואר
שמעשה זה גורם צער לתינוק, ולהיכן נעלמה מידת הרחמנות של
עם ישראל.

④ מעלתם של ישראל שמקריבים את כל מהותם לקב"ה

הנראה מבואר מזה יסוד נפלא, כל עיקר מעלתם של עם ישראל
היא במה שעושים רצונו של מקום ומקיימים מצוותיו, אמנם חיבה
יתירה נודעת להם במה שמקיימים את המצוות שהם היפך טבעם, כי
יש מצוות שטוב ונוח לאדם לקיימם באשר אינם דורשות ממנו לשנות
לטבעו והרגליו, לעומתם ישנם מצוות שצריך האדם להקריב מעצמו
לה' יתברך ודבר זה חביב לפניו יותר מכל.

מעתה נוכל לפרש ולומר כי גדלותה של מצות המילה כמו שמובא
במדרש (פסיקתא זוטרתא לך לך ז, יג) "אמר רבי ישמעאל, גדולה מילה
שנכרתו עליה שלשה עשר בריתות", כמו כן מצות מילה הינה אחת
משתי מצוות עשה שיש בהם כרת, והענין בזה יש לומר כי במצוה
זו צריכים ישראל להקדיש ולהקריב את כל מהותם לה' יתברך, כי
התכונות השורשיות והבסיסיות ביותר המאפיינים את מהותם הלא
הם ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים, ואף על פי כן כאשר מצטווים
הם במצוה זו אשר היא היפך ג' מידות הללו, אף על פי כן מקיימים
אותה בשמחה.

על כן דוקא במצוה זו ראויים ישראל להיבדל מכל העמים וזהו
החותם בגופם המבדיל אותם משאר אומות העולם.

③

הטומאה נופלת מאליה. ולכן אם כולו הפך לכן טהור הוא, שלא נשאר מקום יניקה לטומאה. ודוגמא לזה היא מה שפירש רש"י במעשה מרגלים (שלח יג,כז) שלכן הקדימו המרגלים לומר שהיא ארץ זבת חלב ודבש משום ש"כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו", עכ"ל, והדברים מתפרשים על דרך הנ"ל, שהשקר אין

לו רגלים (שבת קד.) ואם אינו יונק מהאמת הרי מיד הוא נופל, ולכן אין השקר מתקיים בלי תערובת משהו אמת.

ומזה דנו חז"ל שיהיה הזמן המוכשר לגאולה כשכל המלכות נהפכה למינות, ששוב לא תהיה לה להמינות מקום יניקה, וממילא "כל הרשעה כולה כעשן תכלה".

ויש ללמוד מזה מוסר השכל, שכאשר אדם מתעסק בהרבה דברים בבת אחת, הנה בסופו של דבר שום דבר לא יהיה מושרש בקרבו באופן יסודי וכעבור זמן קצר יסור ממנו, וכן בלימוד התורה, אם אדם לומד הרבה מסכתות שונות בבת אחת, בסופו של דבר אף אחד מהם לא ישאר מושרש בקרבו.

וכן ראיתי בקונטרס תנו כבוד לתורה להרה"ג ר' שמעון פירסט זצ"ל שכתב בשם הגר"ז זצ"ל שאמר על עצמו כי הוא אינו יכול להתרכז אלא בסוגיא אחת בזמן אחד, והוסיף ואמר שזה יכול לתאר לעצמו שיש אנשים שיכולים ללמוד ב' סוגיות שונות בזמן אחד, אולם ג' סוגיות שונות בבת אחת בודאי שאף אחד יכול ללמוד בצורה כזו.

נמענין לענין באותו ענין ראיתי בספר מאיר עיני ישראל לתולדות החפץ חיים זצ"ל (כרך א' עמ' 148) שהביאו שם דברים מהרה"ג ר' חיים יצחק חייקין זצ"ל בשיחה שנשא בעת ביקורו בא"י זצ"ל: ועיקר העיקרים הוא ענין החיזוק בלימוד התורה, אמנם ודאי שיש הרבה דברים שצריך לתקן. אך אי אפשר להוכיח בבת אחת על הכל, ושמעתי מהחפץ חיים שהיה מספר, שפעם אחת בא מגיד ממגידי הזמן לפני הגר"א, ובפני תלונה לי הוא מוכיח על דברים רבים שמתרשלים בהם ואין הדברים פועלים על לבות האנשים, השיב לו הגר"א שאם רצונו שישפיעו דבריו על האנשים, צריך הוא לעמוד על דבר אחד בלבד ועליו לעורר ולדבר בכל דרשתו ואז ישפיעו הדברים, ובכן אנו נעורר בענין לימוד התורה ללמוד ולעסוק בכל הכוחות, ואז בודאי יבואו שאר הדברים על מקומם, עכ"ל.

(יג,יג) וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את כלו הנגע כולו הפך לבן טהור הוא.

בסנהדרין (צו.) א"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות (ובעין יעקב גרס "עד שהמלכות תהיה מינות"), אמר רבא מאי קרא "כולו הפך לבן טהור הוא", ע"כ. ופירש"י כולו הפך לבן טהור הוא כשפשט הנגע בכל העור, כך כשנהפכה כל המלכות למינות תבא גאולה. ועדיין צריך ביאור איפוא מדומז בפסוק זה שדין פרטי זה שהוא מכלל הלכות נגעים שייך ג"כ לענין הגאולה.

ונראה לפרש שידוע שאין להטומאה כח חיות עצמי אלא שהיא יונקת מן הטהרה, ואם אין כאן לכה"פ שורש קטן של טהרה אז

יב ואם פרוח תפרח הצרעת וכו'. פירוש שצריך שתפרח בכל הגוף, ומה שאומר את כל עור הנגע, פירוש כל עור הנגע, וגם מראשו ועד רגליו, שאם פרוח בכל הגוף ומקום הנגע לא הפך לבן או נתרפא טמא הוא. ולפי הפשט טעם טהרת הפריחה, כי כשהנגע מתפשט או אינו נכנס בעומק הבשר והוא סי' שקרוב להתרפאות, אבל כשאינו מתפשט בכל הגוף אז אוכל ויורד תחתיו:

(6) טורח ישיב

(7) אכ"ו כיון

(8) תיבת זמ"ג

כל הפוסל במומו פוסל

"וביום הראות בו בשר חי ימא" (יג, יד)

"וביום, מה תלמוד לומר, ללמד יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאין אתה רואה בו, מכאן אמרו, חתן נותנין לו כל שבעת ימי המשתה לו ולכסותו ולביתו, וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל". (רש"י)

חתן שנראה בו נגע, אינו צריך ללכת אל הכהן להראות לו את הנגע אלא לאחר שתמו שבעת ימי המשתה.

(9) ט

וְרַמְזָא טַמְאָא יִקְרָא. להודיע צערו
 לרבים ורבים מלקשים עליו רחמים
 (מ"ק ה'). הצרעת היא מחלה קשה מאד.
 מלווה לענין הטומאה, ובכל הטומאות נאמר
 בסוף רק לשון טהרה (וכי יטהר הזב)
 ובצרעת גם לשון רפואה: "נרפא הנתק"
 (לעיל פ' ל"ו) "והנה נרפא נגע הצרעת"
 (לקמן י"ד-ג') ואפילו בנגעי בהים:
 "כי נרפא הנגע" (שם פ' מ"ח). המחלה
 הזאת אנושה מאד ועד היום לא מצאנו
 הרפואים שום תרופה לצרעת. המסבל ממנה
 גדול מאד, כי מלבד היסורים של החולה,
 מתרחקים ממנו ב"א מיראה פן תדבק בהם
 הרעה: ולמרות כל אלה, כשהוא מודיע
 צערו לרבים, שיבקשו עליו רחמים, אינו
 מזכיר, עם הצהרה על הטומאה גם את
 המחלה האיומה שלו (המביאה לפעמים
 לגפילת ממנו אברים אברים). אינו צועק:
 "טמא חולה אנוש", אלא: "טמא טמא"
 דבר זה מלמדנו, שהטומאה (המרחקת אותו
 אפילו ממחנה ישראל) קשה על היהודי
 אפילו מעצם מחלת הצרעת. הקשה כמות.
 דמא לזה אנו מצאים ביומא (כ"ג).
 שבשעה שכהן א' תחב סכין בלבו של
 חברו (שהקדימו בריצה על המזבח לזכות
 בעבודה) וגעו כל העם בבכיה. התנחם
 אביו של התרוג בזה "שלא נטמא סכין".
 וכן מצאנו בדה"י שהי' נע ונד במדבריות
 ומחבא במערות מחמת רדיפות שאול
 ואנשיו. לא התאונן על צרותיו והסכנה,
 שהוא נמצא בה תמיד, אלא: "כי גרשוני
 היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד
 אלהים אחרים" (ש"א כ"ו).

וצריך ביאור, הרי "חתן נמחלים לו כל עוונותיו" (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג), ואם
 כן כיצד יתכן שילקה בצרעת הבאה על חטא לשון הרע, מדוע לא התכפר
 חטאו ביום חתונתו?

⑨
 טמא

הירץ ה"אמרי אמת", שמחילת העוונות ביום החתונה היא על מצוות
 שבין אדם למקום בלבד, אבל על מצוות שבין אדם לחברו, אינו מתכפר
 עד שירצה את חברו, ולכן לא נמחל לו עוון לשון הרע ולפיכך באו עליו
 נגעים.

מסופר שהופיע אדם אחד בביתו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ולחש
 באוזניו על אודות מעשיו הגרועים של פלוני, ואמר, "בודאי עקב מעשיו
 קרעים, פקדה אותנו המגפה הקשה לאחרונה".

הפטיר רבי ישראל ואמר, התורה ציותה לשלוח את המצורע אל מחוץ
 לשלשה מחנות, וכן אסור להושיב עמו טמא אחר, צריך להבין מדוע
 התורה הרחיקה את המצורע כל כך?

אלא יש לבאר. ושהרי אמר חז"ל (ערכין טו, ב), שצרעת באה על חטא לשון
 הרע, פעמים רבות נכשל האדם בחטא זה בעקבות ראיית חטאים ופגמים
 אצל הזולת, אף אם הם נכונים. על כן אומרים לו לבעל הלשון הרע, אם
 חושב אתה את עצמך למומחה במציאת חטאים ועוונות של אחרים, צא
 אל מחוץ למחנה בהתבודדות מוחלטת, ושם תמצא את עוונותיך שלך!
 בזמן מלחמת תש"ח שהתחוללה בארץ ישראל, דם ישראל נשפך כמים.
 באחד הימים ניגש אדם אחד אל הרב מבריסק, ואמר לו, "נראה לי כי כל
 הצרות והיסורים באים מחמת ריבוי חילולי השבת בארץ הקודש".

השיב לו הרב מבריסק, יונה הנביא היה על ספינה שכל נוסעיה היו עובדי
 עבודה זרה, ובכל זאת כאשר באה רוח סערה אמר (יונה א, יב), "יודע אני,
 כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם".

למדים אנו מכך, שאפילו אם אדם נמצא בסביבה של עובדי עבודה זרה,
 וארע מצב של סכנה עליו לחשוב, "בשלי הסער הגדול הזה", ולא לתלות
 את הסיבה באחרים!

A Problem of Perspective

וְרַאָה הַכֹּהֵן אַחֲרַי הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהָיָה לֹא הִפָּךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינָיו
*The Kohen shall look after the affliction
 has been washed and behold! — the affliction has not
 changed its appearance (13:55).*

⑩
 Power of
 a Vort

THE CLASSIC WORK ON THE HALACHOS OF LASHON
 Hara — the title of which became eponymous with its
 author, who is rarely referred to as Rav Yisrael Meir
 HaKohen Kagan, but rather as the Chofetz Chaim — got its
 name from the pesukim: מִי הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֲהַב לְרֵאוֹת טוֹב.
 (Tehillim 34:13-14). נָצַר לְשׁוֹנְךָ מִרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְבַר מְרֵמָה.

We would typically punctuate and interpret these pesukim
 as follows: Who is the man who desires life, who loves days of
 seeing good? Guard your tongue from evil, and your lips from
 speaking deceit.

Rav Nissan Alpert suggested that perhaps the question
 mark should be placed earlier in this exchange, offering us a
 profound insight into the root cause of lashon hara:

⑤

frequent funerals as a bad sign that people are always dropping dead in the Promised Land, and that Klal Yisrael would not be able to survive.

The more a person views the world with a negative attitude, says Rav Alpert, the more he will find negative things to say about others. The Torah is telling us that if you desire life, then you have to be someone who "loves days of seeing good." Only if you are determined to see the good in the world will you be able to fulfill the next verse: *נָצַר לְשׁוֹנֶה מִרַע וּשְׁפָתָיו: גִּדְּבַר מִרְעָה וְנִצְרָה מִרְעָה*, Guard your tongue from evil and your lips from speaking falsehood.

This incredible concept can revolutionize our lives. It is not necessarily the event that determines the reaction; it is the pre-existing attitude that determines how the event will be viewed. This idea dovetails with a *remez* (allusion) we have mentioned in a previous *parashah* book.

The last topic in *Parashas Tazria* discusses a *nega* found in a garment. The *halachah* is that after viewing the garment for the first time and determining that the spot on it might, in fact, be a *nega*, the Kohen orders the owner to place it in quarantine for seven days. After those seven days, the Kohen views the spot once again. If it has not changed in size, he orders the owner to wash the garment and quarantine it for an additional seven days. If the spot still hasn't changed, the Kohen declares it to be impure, and the garment must be burned.

The Torah describes the Kohen's third viewing as follows:

וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הַכֶּבֶס אֶת הַנֶּגַע וְהָיָה לֹא הַפֶּה הַנֶּגַע אֶת עֵינָיו.

The simple understanding of the words of the words *וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הַכֶּבֶס אֶת הַנֶּגַע וְהָיָה לֹא הַפֶּה הַנֶּגַע אֶת עֵינָיו* is that the *nega* has not changed its appearance. But the Imrei Shamrai suggests that it alludes to something much deeper. What caused the owner to get a *nega* in his garment? *עֵינָיו, his eye*. Had he been viewing the world with a positive eye, he would not have had negative things to say about his fellow Jew to begin with, and the spot would not have appeared in his garment at all.

מִי הָאִישׁ הַקּוֹפֵץ חַיִּים אֲהֵב? *Who is the man who wants life?* *קָבִים לְרֵאוֹת טוֹב*

We find many indications in the Torah that the root cause of *lashon hara* is not a failure of the tongue, but a failure of perspective.

An example: When the *Meraglim* (Spies) delivered a negative report about Eretz Yisrael, and Klal Yisrael accepted that report and cried over it, Hashem decreed that they would spend 40 years in the Wilderness — *yom lashanah*, a year for each day the *Meraglim* spent in Eretz Yisrael (see *Bamidbar* 14:34).

This punishment seems to be unfair. The actual sin of the *Meraglim* was to speak *lashon hara*, which they did for a mere few minutes. Why should Klal Yisrael be punished for the 40 days the *Meraglim* spent spying on the Land, which, it would seem, was not a sin?

The answer is that the sin of the *Meraglim* actually began long before they delivered the negative report to Klal Yisrael. When a person speaks *lashon hara*, says Rav Alpert, it is because they were already determined to view the subject of their slander with a jaundiced eye. The *Meraglim* only said *lashon hara* about Eretz Yisrael because they had already spent that 40 days traipsing through the Land seeking negative things to say about it. Had they been looking to see the good in the Land, they would have seen it.

An obvious proof was their claim that Eretz Yisrael "condemns its inhabitants" (*ibid.* 13:32). Chazal explain that whenever the *Meraglim* went, they saw people burying the dead, but this phenomenon could have been explained in two ways. The reason Hashem actually caused Canaanites to drop like flies while the *Meraglim* were there was because He wanted them to be able to case the Land without being accosted by its inhabitants, so He kept the Canaanites busy burying their dead. But rather than see that *Hashgachah* was obviously paving the way for their mission, the *Meraglim* interpreted the

The Torah is telling us that as long as **לא הפך את עינו**, the owner has not adopted a more positive eye and stops seeking the negative in others, he will continue to be afflicted with the urge to say *lashon hara*.

7
ע

זמן הגדול מחבירו

האם המלחמה ביצר הרע בזמני ההתעלות קלה יותר?
כיצד נכשלו תלמידי רבי עקיבא דוקא בדבר שרבים
הקפיד עליו באופן מיוחד?
ביאור מחודש ב"כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו"

8
33 ע"ב
ל"א ע"ב
כ"א ע"ב
כ"א ע"ב

"אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיוכוס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת"
(יבמות סב ע"ב)
"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), רבי עקיבא אומר: זה כלל גדול בתורה (תורת כהנים קדושים פרשה ב)

הראשון והשמיני בחג... ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת" ³, ואם כן כיצד יתכן שדוקא בזמן קדוש ויקר זה, נמצא פגם בתלמידי רבי עקיבא ⁴?

זמן הגדול מחבירו - יצרו גדול הימנו

כדי להבין את הענין, יש להקדים את מה שכתב המהר"ל בטעם הציווי להביא ביום מתן תורה 'שתי הלחם' מן החמץ, למרות שבדרך כלל אין המנחות באות חמץ ¹ אלא מצה, וזו לשונו (תפארת ישראל פכ"ה): "החמץ הוא היצר הרע... וזה שיש להקריב

שתי הלחם מן החמץ... רמז בזה מה שאמרו 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו', כדאיתא במסכת סוכה (נב ע"א), ולכך ראוי שיהיו שני לחמי תודה בעצרת חמץ, וזהו עיקר הטעם." ¹⁶

חינוך גדול ישנו בדברי המהר"ל, שכן על פי פשוטם של דברים, נראה שכוונת דברי חז"ל (סוכה שם): "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", היא שככל שהאדם גדול יותר ויצרו הטוב חזק, כך גדל גם יצרו הרע. ²⁴
אולם בדברי המהר"ל מתבאר, שלא רק מאדם לאדם שונה כוחו של היצר הרע, אלא אף בזמנים או בעינים שונים באותו אדם עצמו ⁶, ועל כן ביום מתן תורה, שבו מתקדש האדם ומתעלה, גדל גם כוחו של היצר הרע, ולפיכך צינתה התורה להקריב ביום זה שני לחמי חמץ - הרוזמים ליצר הרע, כדי לסמל את התגברות היצר ביום זה, למען ידע האדם להתגונן ממנו, ובכך לגבור עליו." ³¹

דברי חז"ל אלו אומרים דרשני, היאך נכשלו תלמידי רבי עקיבא דוקא במצוה שאותה העמיד רבי עקיבא כיסוד בעבודת ה' - מצות 'ואהבת לרעך כמוך' ¹ - ו"לא נהגו כבוד זה לזה" ²?

וביותר תמוה הדבר על פי המבואר בדברי התוספות (כתובות סב ע"ב ד"ה דהוה), שרבי עקיבא היה מדקדק בכבוד הבריות עוד בחיותו עם הארץ, טרם נעשה לתלמיד חכם ³ ומעתה יפלא מאד, הרי אם בחיותו עם הארץ היה רבי עקיבא נזהר בכבוד הבריות, על אחת כמה וכמה כאשר הפך לגדול הדור, והיה דורש: "ואהבת לרעך כמוך" - זה כלל גדול בתורה, ואם כן כיצד לא למדו ממנו תלמידיו להיזהר בכבוד הבריות?! איך יתכן שדוקא בבית מדרשו של רבי עקיבא, שמאז ומעולם היה מיוחד בענין זה של כבוד הבריות, נהגו במידה של התנשאות כלפי הזולת?

מפסח ועד עצרת

יעוד יש להבין, הלא זמן זה שבו מתו תלמידי רבי עקיבא - מפסח ועד עצרת - הוא זמן נשגב עד מאד, והרי הוא כעין חולו של מועד, כמו שכתב הרמב"ן (ויקרא כג, לו): "צוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם, כי כולם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם וקדש יום שמיני כשמיני של חג, והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד בין

7

⑨

מעשה יתבאר מדוע דוקא בימים נשגבים אלו של ספירת העומר נמצא בתלמידי רבי עקיבא הפגם של "לא נהגו כבוד זה בזה", שכן אדרבה, "כל הגדול

שאת - להכשיל את התלמידים במצוות שבין אדם לחבירו, ואכן זממו עלה בידו.

מחבירו יצרו גדול ממנו", ודוקא מפני שימים אלו קדושים המה כחולו של מועד, על כן גדול היה בהם גם כוחו של היצר הרע.⁶

מלחמת היצר - דוקא בזמנים ובמדרגות הנעלות יותר

מצוה הגדולה מחברתה

מכלל הדברים עלינו ללמוד, שאל לאדם להיות בטוח בהצלחתו במצוה מסויימת או במעלתו וקדושתו של זמן מסוים, שכן דוקא בזמנים המקודשים יותר ובענינים בהם הצלחנו להתעלות, מנסה היצר הרע להכשילנו ביתר שאת.

על פי דברים אלו נראה להוסיף ולומר, שכשם שהכלל "כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו" נוהג באדם הגדול מחבירו, וכן באמן המעולה מזמנים אחרים, כך נוהג הוא במצוה הגדולה מחברתה. כלומר, אדם המקפיד באופן מיוחד על מצוה מסוימת, וקמצוה זו הרי הוא גדול מחבירו, דוקא באותה מצוה מנסה היצר הרע להכשילו.⁶

דוקא בזמן קדוש זה של ההכנה למתן תורה, יש לזכור את דברי הגמרא (קידושין ל ע"ב): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו", ולדעת כי אף עלינו להתחדש ולמצוא תחבולות כנגדו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה ע"א): "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע".

בזה יתבאר מדוע נכשלו תלמידי רבי עקיבא דוקא במצות "ואהבת לרעך כמוך", למרות שדוקא על מצוה זו אמר רבי עקיבא רבם "זה כלל גדול בתורה", שכן דוקא בבית המדרש הגדול הזה, מקום הקניית המידות הטובות, עמל היצר הרע וניסה - ביתר